

Meselâ Prof. Ertaylan, S. 165'te, Ali Paşa'nın «yedi pâdişahın geldiğine şahid» olduğunu söylüyor. Filhakika metinde sırayla Mehmed, Ahmed, Mustafa, Osman, Mustafa, Murad ve İbrahim adlı pâdişahlar zikrediliyorsa da bunlardan her iki Mustafa bir kimsedir. Yani 1617-1618 ve 1622-1623 yıllarında olmak üzere iki defa tahta geçen I. Mustafa'dır. Binaenaleyh «Varvarî Ali Paşa» yedi değil altı pâdişah görmüştür.

Yine Prof. Ertaylan, «Varvarî Ali» nin Sultan İbrahim devrinde lütfunu gördüğünden ve kendisini Bosna'ya tayin ettirdiğinden bahsettiği «M u h a m m e d Pa ş a » nın Köprülü Mehmed Paşa olduğunu söylüyor. Yukarıda mesnevinin yazıldığı yılı tesbit ederken de belirttiğimiz vechile bu zât Sadr-ı âzam Sultan-zâde Mehmed Paşa'dır. Köprülü Mehmed Paşa Varvarî Ali Paşa'nın ölümünden çok sonra 1066'da Sadr-ı âzam olmuştur (Bk. H a m m e r, *Osmanlı devleti tarihi*. C. XI, İst. 1947, s. 8 v. d.).

Sadr-ı âzam olmadan çok evvel Köprülü'nün onu Bosna'ya tayin ettiremeyeceği bedihî olmakla beraber burada bir noktayı daha hatırlatayım: Varvarî Ali Paşa isyan ettiği zaman, bidayette kendisine karşı Köprülü Mehmed Paşa (O zaman Karaman beylerbeyi) gönderilmiş, vukua gelen çarpışmada Köprülü mağlûp olmuştur

Ayrıca Profesörün S. 170'te de mükerreren «derleme oğlanı», «derleme teşkilâtı» dediği şey de «devşirme oğlanı» ve «devşirme teşkilâtı» olacaktır.

Bütün bu gibi hatalara ilâveten Profesör 6 sahifelik hülâsasında, hakkında her hangi bir şey söylemeyi fazla gördüğümüz bazı garib mütalealar da ileri sürüyor (Bk. S. 170, st. 21, 26-27).

Bununla beraber Sayın Ord. Prof. Ertaylan'ın, oldukça enteresan olan bu mesnevinin faksimilesinin yayınlanmasına delâlet etmeleri şükranla karşılanmağa değer.

ADNAN SADIK ERZİ

Ord. Prof. İ. Hikmet Ertaylan: *Yusuft-i Meddah. Yeni iki Varaka ve Gülşah nushası—Hamûşnâme—Dasitan-ı İblis-i Aleyhilla'ne ve Maktel-i Hüseyin.* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt I, Sayı 2 (1 Nisan 1946), s. 105-121.

Sayın Prof. İ. Hikmet Ertaylan kısa bir müddet önce, Y ũ s u f î - i M e d d â h adlı bir şâir tarafından H. 770 yılında yazılan türkçe *Varaka ve Gülşah* mesnevisinin, kitap meraklılarından Bay İzzet Koyunlu-oglu'nun kütüphanesinde bulunan iyi bir nushasının faksimilesini yayınlamış; bu faksimileye eklediği mukaddimede de 1168 ve 1282 tarihli iki nushadan bahsetmiş, ayrıca Prof. İ. Hakkı Uzunçarşılı'nın merhûm Kütüphaneler Müdürü Hasan Fehmi'de gördüğü diğer bir nushayı kaydetmişti (Bk. *Varaka ve Gülşah*. [Yayınlayan]: İsmail Hikmet Ertaylan, Türk Edebiyatı Tarihi Ord. Profesörü. İstanbul: 1945 Bîrhaneddin Erenler Matbaası. II, 47, vâ S. 80 = Türk Edebiyatı Örnekleri, I., İstanbul Üniversitesi yayınlarından. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dalı, Nr. 1).

Profesör bu yazısında ise, evvelâ, adı geçen mesnevînin yeniden ele geçen iki nushasını tanıtmaktadır.

Verilen îzahata göre bu nushalardan birincisi Üsküdar'daki Selim Ağa Ktp., Nr. 591'de mukayyed olup H. 863 yılında istinsah edilmiştir. İlk ve son sahifelerinin faksimilesi de yazıya eklenen bu nushanın içinde Yūsufî'nin adı geçmemektedir ve «bütün hususiyeti okunaklı ve harekeli bir nesihle yazılmış olmasıdır».

Bu îzahatın mezkûr nushayı tavsif bakımından gayr-ı kâfi olduğu muhakkaktır. Çünkü her hangi bir yazmanın ilmî bir şekilde tavsifi için her şeyden evvel malzemesinin (kâğıdının, cildinin, mürekkebinin) hususiyetlerinin, eb'adının varak ve her varakdaki satır sayısının ilh. bildirilmesi gerekir. Sayın Prof. Ertaylan'ın her nedense bunu yapmadığı görülüyor. Böylece yazma hakkında kâfi derecede bilgi edinilememiş oluyor.

Tanıtlımağa çalışılan ikinci nusha ise B. Râif Yelkeneci'nin kütüphânesinde bulunmaktadır.

Bermutad haricî tavsifi lâyıkkı vechile yapılmayan bu nushanın, H. 1222 yılında Sâlihü'r-Rüşdî adında birisi tarafından Karahisar-ı Şarkî'de istinsah edileu *Ahbârü'l-Ciber* adlı bir mesnevî ile beraber bulunduğu, «muahhar bir nusha olduğu», «nerede ve kimin tarafından yazıldığıнын tasrih edilmediği» bildiriliyor. Ayrıca istinsah tarihi itibarıyla bunun Varağa ve Gülşâh nushalarının en yenisi olduğu söyleniyor.

Prof. Ertaylan, H. 1222 tarihinde istinsah edilen *Ahbârü'l-Ciber*'in yazısı ile *Varağa ve Gülşâh*'ın yazısı arasında bir fark olup olmadığını belirtmediği, açıkçası yazmanın tavsifini tam bir surette yapmadığı için bu son hükmü kabul etmek epeyce güçleşiyor. Çünkü Sayın Profesörün Varağa ve Gülşâh faksimilesi mukaddimesinde (Bk. S. 36) tanıttığı nushalardan biri H. 1282 yılında yazılmıştır!

Prof. Ertaylan, her iki nusha hakkında verdiği îzahatı bitirirken «şimdiye kadar ele geçen Yūsufî'ye aid Varağa ve Gülşâh'lardan beş varyantın her bakımdan en mükemmelinin faksimile olarak yayınladığı Koyunlu-oğlu nüshası olduğunu» bildiriyor ve böylece 1945'te yaptığı hatayı aynen devam ettiriyor. Çünkü Prof. Fuad Köprülü senelerce önce Yūsufî'nin bu mesnevîsinden bahsetmiş ve bir nushasının Türkiyat Enstitüsünde bulunduğunu bildirmişti (Bk. *La littérature turque islâmique*, EI, IV, 1934, s. 991b). Buna rağmen Sayın Prof. Ertaylan faksimileye eklediği mukaddime de olduğu gibi bu yazısında da adı geçen nushadan hiç bahsetmemektedir.

Yine hayretle görüyoruz ki Sayın Ertaylan, F. Köprülü'nün daha 1926'da yayınlanan «*Türklerde halk hikâyeciliği tarihine âit bâzı maddeler. Meddahlar.*» adlı yazısında (Bk. *Türkiyet Mecmuası*, I, 1926, s. 12 not 2) Yūsufî'den (Yūsuf diye!) bahsederek onun Şeyh-oğlunun *Kenzü'l-küberâ*'sında dahi bazı manzûmeleri bulunduğunu bildirdiğinden haberdar olamamıştır (Krş. EI, IV, s. 993b).

••

Sayın Prof. Ertaylan, yazısının ikinci kısmında *Hâmûş-nâme*'den bahsetmektedir. «Köprülü Kütüphânesinde kayıtlı (Hangi kısımda ve hangi numarada?) manzum mensur bir kaç risaleyi ihtiva eden yazma mecmuada»

bulunan bu eserin, Varağa ve Gülşâh nâzımı Yūsufî'nin didaktik mahiyette farsça bir mesnevisi olduğunu, 10 hikâye ve bir küçük manzum mukaddime ile hâtimeyi ihtiva ettiğini, herhangi bir mecliste insanın dilini tutmasının faziletini isbat ve gelişi güzel söz söylemenin bir çok felâketlere, hattâ ölüme sebebiyet verdiğini göstermek üzere H. 699 yılında yazıldığını bildiren Prof. Ertaylan «Bu tarihlerde vukua gelen bazı Anadolu hâdiselerini onlara şahsan şahid olanlardan dinlemiş olan Yūsufî, anlattığı hikâyelere bu hâdiseleri de misal olarak koyuyor. Bunlardan Hatır-oğulları hâdisesi ile Cimri vak'ası misal olarak gösterilebilir» diyor. Ayrıca yazmanın hangi varaklarına âid olduğunu bildirmeden 4 parça faksimileyi yazısına ekliyor.

Prof. Ertaylanın, *Hâmûş-nâme* hakkında verdiği bu izahatın hem tashihi, hem de tamamlanması gerekmektedir :

1. Evvelâ belirtelim ki, Prof. Ertaylan tarafından — numarası zikredilmeden ve ihtiva ettiği diğer eserlerin büyük öneminin farkına varılmadan — bahsedilen mecmua ve içindeki *Hâmûş-nâme* 20 seneyi mütecevaz bir zamandan beri bilinmekte ve bir çok neşriyâta mevzu teşkil etmiş bulunmaktadır.

Köprülü Kütüphânesinin I. kısmında 1597 numarada mukayyed olan ve 840/1437 yılında A h î ' A l î b. Seydî Hasani'l-Hâfîz tarafından Bayburt'ta istinsah edilen mezkûr mecmuadan ilk defa Muallim Kilisli Rifat «*Sultan Veled ile muasır iki Türk şâiri*» adlı yazısında bahsetmiş, mecmuanın muhteviyatını ve bu arada Vrk. 100 b-104 a'yı işgal eden *Hâmûş-nâme*'yi tanıtmıştır (Bk. Türk Yurdu Mecmuası, C. V, Nr. 25, 1926, s. 64-68). Müteakiben F. T a e s c h n e r (*Futuwwa-Studien, Die Futuwabünde in der Türkei und ihre Literatur. İslamica*, V, 1930, s. 319-322) ve A b d ü l b â k î G ö l p ı n a r l ı (*Yunus Emre. Hayatı*. İst. 1936, s. 297-298) bu mecmuayı, dolayısıyla *Hâmûş-nâme*'yi tafsilâtlı bir şekilde tavsif etmişlerdir.

Nihayet, bir çok araştırmacılar tarafından mehzaz olarak kullanılan (Msl. bk. H. F e h m i T u r g a l, *Konya tarihinin mühim bir safhası. Muhtasar İbn Bîbîye göre Cimri vak'ası*. Konya mecmuası, Sayı 3, 1936, s. 161-2 [Burada Cimri'ye ait hikâye neşrolunmuştur]; F. N â f i z U z l u k, *Anadolu Selçukî devleti tarihi. İbn Bîbînin farsça Muhtasar Selçuknâmesinden*. Trc. M. N u r i G e u c o s m a n, Ankara 1941, s. 303) *Hâmûş-nâme*, Prof. F u a d K ö p r ü l ü (*Anadolu Selçukluları tarihinin yerli kaynakları*. Belleten, C. VII, Sayı 27, s. 446-447, 453 not 1) ve A h m e d A t e ş (*Hicri VI - VIII. [XII - XIV.] asırlarda Anadolu'da farsça eserler*. Türkiyat mecmuası, C. VII - VIII, 2, 1945, s. 120) tarafından incelenmiştir.

İşte bütün bu neşriyâttan haberdar olmadığı anlaşılan Sayın Prof. Ertaylan malûmu — hem de gayr-ı ilmî ve nâkıs bir tarzda — i'lân etmekten başka bir şey yapamamıştır.

2. Bu noktayı açıkladıktan sonra Sayın Profesörün hiç tereddüd göstermeden kabul ettiği *Hâmûş-nâme* müellifi Yūsuf veya Yūsufî ile *Varağa ve Gülşâh* mesnevisi nâzımı Yūsufî-i Me d d â h'ın ayniyeti meselesini ele alalım :

a) Müellif *Hâmûş-nâme* mukaddimesindeki (Vr. 100 b):

که یوسف مر شہارا آن و این گفت

بگوش دوستان من چنین گفت

beytinde görüldüğü vechile adını «Yūsuf» olarak bildirmekte, «Der hatm-i suhan ve tāriḥeş» kısmındaki (Vr. 104 a):

خدا توفیق بخشد یوسفی را
که تا توحید گوید آن خفی را

beytinde ise kendisini «Yūsufī» olarak tanıtmaktadır. Vezin zarûretinden ileri geldiği muhtemel olan ve Prof. Ertaylan'ca hiç temas edilmeyen bu fark, müellifin «Yūsuf» ve «Yūsufī» isimlerinden hangisini taşıdığı hakkında kat'î bir şey söylenemeyeceğini gösteriyor. Bununla beraber, yine mukaddimedeki

بسی خوردم ز گفتارم تأسف
خدا رحمت کند برجان یوسف

beyti bir dereceye kadar «Yūsuf» adı lehinde şahadet etmektedir. Fakat bu ada «Meddāḥ» sıfatının eklendiği hiç bir beyitte görülmemektedir. Halbuki Varaka ve Gülşāh nâzımı şimdiye kadar ele geçen eserlerinde adına daimâ «Meddāḥ» sıfatını da eklemektedir. Böylece, ufak dahi olsa, *Hāmūş-nâme* müellifi ile *Varaka ve Gülşāh* nâzımı arasında isim bakımından bir ayrılık meydana çıkıyor ki Prof. Ertaylan bu ayrılığı hiç kale almamıştır.

b) Vrk. 104 a'daki:

چو کردم این حکایت ختم زودش
بطا و صاد و خا تاریخ بودش

beytinden anlaşıldığına göre eserini 699/1299 yılında yazan *Hāmūş-nâme* müellifi

زمانی ره بفریت می کشودم
زمانی هم در ارزنجان بیودم

diyerek bir müddet gurbette dolaştığını, bir müddet te Erzincanda kaldığını bildirmek suretiyle zımnen pek genç olmadığını ihsas ediyor.

ازین غصه درین درد و درین سوز
بشظم آوردم این را من بسه روز

beytinde de pek derdli olduğu halde kitabını üç günde bitirdiğini, müteakib bir beyitte de kederli olmasa bu işi üç saatta da yapabileceğini söylüyor. Bu da kendisinin uzun zamandan beri nazımla uğraşan bir kimse olduğunu gösteriyor.

c) Okuyuculara, daima fenalığı görülen gevezelikten ve boşboğazlıktan sakınılması öğüdünü vermek üzere kaleme alınan ve bir pendnâme mahiyetini taşıyan bu eserin pek genç bir kimse tarafından yazılamayacağı da meydandadır.

Bütün bu noktaları gözönüne alırsak müellifin *Hāmūş-nâme*'yi en aşağı 30-35 yaşlarında yazdığına hükmetmek icab eder.

Bu duruma göre H. 699'da asgarî 30-35 yaşlarında olan nâzımın, *Varaka* ve *Gülşāh*'in yazıldığı H. 770'de takriben 100 yaşını geçmiş olması lâzım geliyor!

d) Halbuki Prof. İ. Hakkı Uzunçarşılı'nın bildirdiğine göre *Yūsufī*, *Varaka ve Gülşāh*'ı yazdığı yıllara yakın bir zamanda, 1361/763'de Candaroglu Kötürüm Bâyezid adına Ehbū Miḥn'ef'den naklen *Maktel-i Hüseyin* adlı 3000 küsur beyitli bir mesnevî daha nazmetmiştir. Bu keyfiyet, onun 770 yıllarında pek faal olduğunu, binâenaleyh geçkin bir yaşta bulunamayacağını gösterir.

Esasen, eğer Prof. Ertaylan, 1945'de *Varaka* ve *Gülşāh* faksimilesi mukaddimesinde (S. 2-3) yazdıklarını ve *Yūsufī* hakkında verdiği malûmatı hatırlasaydı, onun H. 770'de 100 yaşlarında olamayacağını, dolayısıyla *Hāmūş-nâme* nâzımı ile aynı şahıs olmadığını anlayabilirdi.

3. Sayın Profesörün, *Hâmûş-nâme* nâzımının «bazı Anadolu hâdiselerini, onlara şahsan şahid olanlardan dinlemiş olduğunu, bunlara misal olarak Hatir-oğulları hâdisesi ile Cimri vak'asının misal olarak gösterilebileceğini» söylemesi de doğru değildir. Çünkü anlattığı diğer hikâyelere ekseriyetle «şenidem» (işittim) diyerek başlayan müellif Hatîr-oğlu isyanından bahseden hikâyeye:

چو اولاد خطير از قوه دين شدند ياغي نهادند از نو آيين

ve Cimri'ye âit hikâyeye de:

درين نزديك عهد ما يكي بود كه خود را دايمًا درويش بنود

sözleriyle giriyor. Gerek bu her iki beyit ve gerekse buraya nakletmek imkânı olmayan müteakib beyitler onun bu vak'aları başkalarından dinlemiş olduğu hususunda en ufak bir îmayı dahi ihtiva etmemektedir.

Böyle bir sarahat olmasa bile Sayın Prof. Ertaylan, Hatîr-oğlu isyanının H. 675'te (Bu hususta bk. *Anonim Tārîh-i Âl-i Selçuk*. Paris, Bibl. Nat. Suppl. P. 506 [E. Blochet, *Catalogue des manuscrits persans*, I, 1905, 440; Mükrimin Halil Yınanç, *Edebiyat Fakültesi Tarih Semineri Dergisi*, I, 1937, s. 39-50], bendeki kopya, s. 87; Akşarâyî, *Müsâmeretü'l-ahbâr*. Nşr. O. Turan, Ankara 1944, s. 99; Ebu'l-Meḥâsin Yūsuf b. Şeddād, *Baypars tarihi*. Trc. Şerefeddin Yalçkaya. İst. 1941, s. 76; krş. O. Turan, *Celâleddin Karatay, vakıfları ve vakfiyeleri*. Belleten, C. XII, Sayı 45, s. 48, not 90), Cimri hâdisesinin de H. 675-676'da (Bk. Osman Ferid Sağlam, *Şimdiye kadar görülmemiş Cimri sikkesi*, Belleten, C. IX, Sayı 35, s. 299-303) cereyan etmiş olduğunu göz önüne getirseydi eserini H. 699'da yazan bir kimse için, bir başkasından nakil keyfiyetinin pek az muhtemel bulunduğunu kolaylıkla farkedebilirdi.

Şuna da işaret edelim ki *Hâmûş-nâme* nâzımının bu iki vak'adan bahsediş tarzı, onun yaşı hakkında yukarıdaki tahminimizin doğruluğunu ve muahhar Yūsufî ile ayniyetinin vârid olamayacağını teyid eden diğer bir delildir!

* * *

Sayın Prof. Ertaylan, yazısının 3. kısmında yine Yūsufî-i Meddâḥ tarafından yazılan *Dāsītân-ı İblîs* (Yazıda yanlış olarak *İblîs-i I*) '*Aleghi'l-la'ne* adlı küçük bir mesnevîyi tanıtmaktadır. Prof. Ertaylan, «eline geçen» (Kendisinde mi? Yoksa başka bir kütüphânedeki mi? Mechul!) bu 19 sayfalık mesnevinin mevzuunu tahlil ettikten sonra, bir nüshası B. İzzet Koyunlu-oğlu'da, diğer bir nüshası da B. Râif Yelkeni'de bulunan «*Maḳtel-i Hüseyin*» den bahsetmektedir. Ne telif tarihi, ne de kimin için yazıldığı bilinen bu mesnevîni «ikinci nüshasından (Herhalde B. R. Yelkeni'deki olacak!)» İbn Yūsuf diye tanıyan Muḥamm ed adlı birisi tarafından nazmedildiği anlaşılıyor.

Yukarda da kaydettiğimiz vechîfe Prof. İ. H. Uzunçarşılı, Yūsufî'nin Candar-oğlu Kötürüm Bayezid adına 3000 beyitlik bir *Maḳtel-i Hüseyin* yazdığını söylemektedir. Bunu nazarı itibare alan Prof. Ertaylan, eline geçen nüshaların kaç beyit, hattâ kaç sahife olduğunu bile bildirmemek suretiyle her hangi bir mukayese imkânını vermeden şöyle diyor: «Bu eserin nâzımı Yūsufî değil belki Yūsufî'nin oğlu İbn Yūsuf Muḥammed'dir... Belki Yūsufî'nin ayrıca bir *Maḳtel'i* vardır, bu İbn Yūsuf'un da ayrı bir *Maḳtel'i* vardır. Belki de bu

İbn Yūsuf hakikaten Yūsufî'nin oğludur ki bu bize ve edebiyatımıza hiç bir şey kaybettirmez, belki bir yeni şâir daha kazandırmış olur».

Sayın Prof. Ertaylan'ın burada da tamamen yanlışlığı anlaşılıyor. Çünkü :

1. Eğer Prof. Ertaylan yazısının 120. sahifesine koyduğu faksimileyi dikkatle okumuş olsa ve

ابن يوسف در محمد نام	داغی بو مقتلی که قلدی نظام
ابن یعقوب اکا دوّمه کان	ابن عبد الرحمن ابن عثمان
ابن طاری اول ابن شاه ولد	ابن حاجی معاش خامس جد ¹
نسل بو بکر کامل مختار	آتسی در انوک خداوندگار

beyitlerinde şâirin H. 719'da ölen Ulu Ârif Çelebi (bk. H. Ritter, *Mevlânâ Celâleddin Rûmî ve etrafındakiler*. Türkiyat Mecmuası, C. VII-VIII, 1, 1942, s. 278) ile kendi arasında beş kişiyi saydığını farketseydi onun H. 770'de hayatta olan Yūsufî ile aynı kimse olamayacağı gibi onun oğlu olması ihtimalinin de vârid bulunmadığını anlayabilirdi.

2. Profesörün İbn Yūsuf Muhammed'den bahsetmekle edebiyat tarihimize «bir yeni şair daha kazandırmış» olduğunu zannetmesi de yanlıştır. Çünkü o uzun yıllardanberi malûm bir şâirdir. Hattâ H. 923'te yazdığı ve Hazret-i Ali'nin Şalşâl adlı bir devle cenginden bahaeden diğer bir mesnevîsi de bilinmektedir (Bk. Fuad Köprülü *Meddahlar*. Türkiyat Mecmuası, I, 1925, s. 9, not 3; aynı müell., *Türk Edebiyatı Tarihi*. İst. 1928, s. 298). Bazı mecmualarda da manzûmelerine tesadûf edilmektedir² (Bk. E. Blochet, *Bibl. Nationale. Catalogue des manuscrits Turcs*. I, 1925, s. 326 = Suppl. 361; Fırsat düşmüşken belirtelim ki H. 1026'da yazılan bu mecmuada Şeyyad Hamza'nın da şiirleri vardır).

Yazımıza son vermeden evvel burada bir noktaya daha işaret edelim. Sayın Profesör eserden şöyle bir beyit naklediyorlar (Bk. S. 119):

Raviler beyle rivayet eyledi
İbn-i Mehleh-i Lutaoglu söyledi

Bana kalırsa ikinci mısraın okunuşu iki bakımdan yanlıştır. Çünkü a) Bu şekilde vezin bozuluyor; b) Burada mevzubahs olan İbn Miḥnef, Ebū Miḥnef Lūt b. Yaḥyā b. Sa'īd b. Miḥnef b. Süleymi'l-Ezdî diye tanınmaktadır (İbn Nedîm, *Kitabu'l-Fihrist*. G. Flügel neşri, I, 93; Brockelmann *GAL*, I, 658). Binaenaleyh bu mısraı «İbn-i Mehleh (Yani Mihnef!) Lutaoglu söyledi» diye okumak lâzım.

**

1 Burada bir yanlış olduğu muhakkaktır. Çünkü Ulu Ârif Çelebi'nin Hacı Maâş (I) adlı bir oğlu olduğu bilinmemektedir. Kendilerine müracaat ettiğim Prof. Dr. F. Nafiz Uzluk ta bu hususu kat'iyetle teyid ettiler. Binaenaleyh bu silsileyi bir tarikat silsilesi olarak kabul etmek daha doğru olur gibi görünüyor.

2 İstanbulda Şehid Ali Paşa kütüphanesinde, Nr. 2603 - 2604'te tam bir nüshası olan ve H. 956, 958, 959 yıllarında telif edilen 3 ciltlik *Tercümâna'l-laga*'nın müellifi de Yūsuf oğlu Pîr Muhammed'dir. Karamanda doğduğu ve Ankarada yaşadığı bilinen bu şâirin İbn Yūsuf ile bir kimse olup olmadığı hakkında birsey söyleyebilecek durumda değilim.

İşaret ettiğimiz bu gibi hata ve noksanlıklarına rağmen bu yazısıyla de — elinden geldiği kadar — Türk edebiyatı tarihinin biraz daha aydınlanmasına hizmet etmeğe çalışan Sayın Ord. Profesöre teşekkür etmek yerinde olur.

ADNAN SADIK ERZİ

Not:

Bu yazıların basımı esnasında kendileriyle konuşmak imkânını bulduğum Sayın ustamız Ord. Prof. İ. Hakkı Uzunçarşılı, Ahmed Dâ'î'nin 816'da divanını ithaf ettiği Halil Hayreddin Paşa'nın Burgoşlu Halil Hayreddin Paşa olduğu hususunda beni ikaz etmek lûtfunda bulundular. Ayrıca Umumî Ktp., Nr. 3286'daki *Tezkiretül-Evliyâ* tercemesinin nâmına yazıldığı Umur b. Ali Han'ın Gönük-hisar beyi Umur'la aynı kimse olmasının çok muhtemel bulunduğu kanaatını izhar ettiler. Burada kendilerine teşekkür ederim.